

Juhlapuhe Lumivaaran pitäjäjuhlassa 17.9.2023 Jalasjärvellä, teemana Lumivaara 100 vuotta

Sisältö: Karjalan Liiton/ Pitäjäyhdistysten Liiton tervehdys, Lumivaaran itsenäistyminen ja pitäjän perinteen jatkumo, Kiitokset pitäjäyhteisöille

Hyvät heimosisaret ja -veljet, arvoisat juhlavieraat, Lumivaaran ystävät Lumivaara-juhlan teema on tänä vuonna "Lumivaara 100 vuotta" pitäjänä ja kuntana. Muistojen paikkana Lumivaara vaikuttaa nykyisyydessämme henkisenä ja kulttuurisena perintönä. Perintönä, jonka kertyminen alkoi itsenäisessä Lumivaarassa sata vuotta sitten, ja jota täällä on sukupolvien ketjussa pidetty elävänä. Nyt on syytä juhlaan!

Hyvä juhlaväki

Tuon tänne Lumivaara-juhlaan Karjalan Liiton tervehdyksen. Karjalaisten pitäjien paras tuntemus on pitäjäyhdistyksissä. Juuriaan etsivä ja pitäjistä kiinnostunut voi luottaa siihen, että pitäjäyhdistys vie kysyjän oikean ja toden tiedon äärelle. Pitäjäyhdistys välittää pitäjän henkistä perintöä nykyisyyteen, ja ajassa eteenpäin. Karjalaisten pitäjien keskinäinen yhteys, kaikkien pitäjien esilletuominen ja yleisön tietoisuuteen saattaminen on puolestaan Karjalan Liittoon muodostetun Pitäjäyhdistysten Liiton missio. Tässä Karjalaisten Pitäjäyhdistysten liitossa olen toiminut puheenjohtajana yhden toimikauden ja nyt hallituksen jäsenenä kaikkiaan viisi vuotta.

Voisi sanoa, että Karjalan Liitto olemme me - sie, mie, myö yhes. Me yksittäiset jäsenet teemme yhdessä Karjalan Liiton. Kun ajattelemme lähiyhteisöjämme - karjalaisia pitäjä-, karjala- ja sukuseuroja -, niin ne me koemme tärkeiksi. Nautimme yhdessäolosta, tapahtumista, toiminnasta, kaikesta toiminnasta meitä kiinnostavien asioiden parissa.

Karjalan Liitto jää helposti etäiseksi, vieraaksi, ja toiminta jopa näkymättömäksi, varsinkin maakunnissa. Mitä Liitto meille antaa? Siihen vaikutetaan liiton kolmivuotiskausittain pidettävien jäsenkokousten kautta ja väliaikana olemalla itse yhteydessä liiton puheenjohtajistoon, toimielimiin ja hallintoon. Mutta haluammeko vaikuttaa? Mitä Liitto voi meille antaa?

Karjalan Liitto on kehittynyt alkuvuosien etujärjestöstä ja resilienssin tukijasta karjalaiseksi kulttuurijärjestöksi, joka on tunnetaan Suomessa ja osin kansainvälisestikin. Karjalaisen kulttuurin kentällä Liittoa tarvitaan tehtävissä, joilla on laaja kansallinen merkitys, ja jotka vaativat aikaa ja "leveitä hartioita". Leveitä hartioita vaativasta Liiton hanketyöstä otan esille kaksi

esimerkkiä:

Ensimmäisessä hankkeessa Karjalan Liitto oli yksi kahdeksastatoista toimijasta. KATIHA - Karjalatietokantahaku syntyi Karjalan Tietokantasäätiön hankkeesta, johon tietojen keruu aloitettiin 1989. Tietokannan valmistuminen kesti 30 vuotta. Juuri ennen koronaa tietokanta luovutettiin Kansallisarkistolle, jonka käytetyin palvelu KATIHA nyt on. Toinen esimerkkini on Karjalainen kulttuuriperintö verkkoon -hanke, joka on ollut käynnissä kaksi vuotta. Hankkeen myötä on tarkoitus helpottaa ja yksinkertaistaa pääsyä sekä jo digitoituun karjalaiseen aineistoon että luetteloihin aineistoista joita ei vielä ole tallennettu sähköiseen muotoon. Mutta jatkossa nekin on aikaisempaa helpommin löydettävissä. Nämä ovat kaksi esimerkkiä niistä monista hankkeista, jollaisiin soisin Karjalan Liiton kaltaisen toimijan saavan tarttua, - ilman meitä kaikkia se ei onnistu.

Yhteistyössä Sotavainajien muiston vaalimisyhdistyksen kanssa Liitto päivittää luovutetun alueen suomalaisten hautausmaiden tiedot. Kumppaneidensa kanssa Karjalan Liitto järjestää koulutusta, seminaareja ja monia muita tapahtumia. Karjalaisuutta Karjalan Liitto pitää esillä monin tavoin. Ja Karjalaiset kesäjuhlat ovat olennaista Karjalan Liittoa. Tervetuloa kaikki taas ensi vuonna Mikkeliin viettämään iloisen karjalaisuuden suurta juhlaa.

Tänään vietämme Lumivaara-juhlaa. Elävä karjalainen kulttuuri ja karjalaisuus nousevat pitäjä-, karjala- ja sukuseuroista.

Hyvät kuulijat

Mitä Lumivaara oli suomalaisena kuntana, mitä siitä voi sanoa kotikuntana?

Lumivaaran perustamisen aikaiset kunnan velvoitteet ja mahdollisuudet eroavat siitä, mitä kunta tekee nykyään. Julkishallinnon tehtäviä on tällä satavuotisella matkalla järjestetty ja jaettu uudelleen moneen otteeseen, ja nythän Sote on suorastaan mullistanut kuntien tehtävät ja koko julkishallintoa.

Lumivaaran aloittaessa kunnalle oli laissa asetettu sellaisia tehtäviä kuin kansansivistys, terveys, toimintakyvyttömistä kuntalaisista huolehtiminen, kunnan elinvoimaisuudesta huolehtiminen, pelastustoimen järjestäminen - joitakin mainitakseni. Lumivaara kunnan tehtävät hoidettiin mallikkaasti. Kertaan tässä joitakin kehityskulkuja:

- Kunnan perustamisen aikaan kouluja oli 5, vuosikymmenen mittaan määrä kasvoi yhteentoista, ja jokainen kylä sai oman kansakoulun.
- Lumivaaran perustamisen aikaan tieverkon pituus oli 33 km, ja kunnan luovutushetkellä se oli 134 km.
- Kunnalliskoti aloitti vuonna -25.
- Kunnallinen palotoimi alkoi vuonna -35.
- Kunnankirjasto aloitti vuonna -38. Lainattavien kirjojen määrä kasvoi 139:stä niin, että vuonna -44 siirrettiin 449 kirjaa lumivaaralaisten uusiin asuinkuntiin.
- Kunnanlääkäri ja kunnaneläinlääkäri olivat yhteiset Jaakkiman ja Lahdenpohjan kauppalan kanssa.

Lumivaaran kunnan perustaminen kytkeytyi yleiseen suomalaiseen kuntakehityksen. Itsenäisen Suomen alussa, erityisesti 20-luvulla muodostettiin uusia kuntia eri puolille Suomea. Aluksi kuntarajat olivat sidoksissa kirkolliseen jaotukseen, ja ennen uutta kuntaa oli oltava paikallinen seurakunta, sittemmin kunnan saattoi muodostaa seurakuntajaosta riippumatta. Kuntia on ollut enimmillään noin 600. Myöhemmin kuntia alettiin yhdistää, nyg Suomessa on 309 kuntaa, niistä kaupunkeja 108, ja 201 kuntaa käyttää kunta -nimitystä.

Lumivaaran kunnan synnyn taustalla oli Lumivaaran yhteismetsä ja siihen kytkeytyvä osakeyhtiö. Lumivaaran yhteismetsän alku kirjataan vuoteen 1910. Taustalla on 1800-luvun puolella alkanut maan omistuksen uudistaminen, jonka myötä Jaakkimassa Lumivaaran lankakunnassa kaksi metsämaata erotettiin valtiollisiksi kruununpuistoksi. Valtio sitten myi kruununpuistoalueet yhteismetsän perustamiseksi. Alueen talonpojat eivät hetikään olleet yhteismetsän kannalla, he kun halusivat henkilökohtaisen omistajuuden. - Mainittakoon, että Suomessa syntyi yhteismetsiä tasaiseen tahtiin ja vuoden 2023 alussa niitä oli hieman vajaat 600,

Yhteismetsän myötä saatu varallisuus oli laajentunut kattavasti alueelle. Jaakkiman kunta ja seurakunta saivat merkittävät verotulot sekä yhteismetsältä puiden myynnistä saaduista jakorahoista että osakkailta näille kertyneistä henkilökohtaisista jakorahoista. Nämä kunnallis- ja kirkollisverot haluttiin oman alueen ja oman elämän kehittämiseen sen sijaan, että verot menivät korvamerkitsemättöminä emopitäjän budjetin tulovirtoihin. Nämä verot olivat paitsi itsenäistymisen syy, ne myös mahdollistivat toiminnan itsenäisenä kuntana sen tärkeinä tulolähteinä.

Lumivaaran seurakunnan perustaminen sai siunauksen Valtioneuvoston päätöksessä helmikuussa -22, toiminta aloitettiin seuraavan vuoden alussa. Mutta kesti kymmenen vuotta ennen kuin se oli saanut sille kuuluvan osuuden entisestä seurakunnasta. Lumivaaran kunnan perustamisessa varojen, vastuiden ja velvoitteiden jakaminen sujui monta astetta helpommin, mutta kiistoja nytkin riitti.

Vielä kunnan alkutaipaleella käytiin moninaisia kiistoja, ulkoisia ja sisäisiä, niitä kirjattiin muistiin, niitä selvitettiin ja joitakin aika sai ratkaista. Mutta asioiden hoitamiseen yhteistuumin päästiin jo muutamassa vuodessa. Lumivaaralaisia oli oikeutettua kuvata sanoilla sitkeä, määrätietoinen ja rohkea.

Lumivaaran kunnassa järjestettiin seitsemät kunnallisvaalit. Niissä kunnan äänioikeutetuista noin 40 % käytti äänioikeuttaan. Viimeisen kerran vaaliuurnille menttiin vuonna -36. Silloin valitut kunnanvaltuutetut toimivat 9-vuotisen kauden sota-ajan vuoksi, muutoin kausi olisi ollut 3 vuotta. Kuntaan saatiin kunnalliset toimielimet: kunnanvaltuusto, joka asetti kuntalautakunnan (nykyisin kunnanhallitus) ja muut toimielimet. Monet luottamushenkilöt hoitivat tehtävänsä useamman vaalikauden, kokemusta arvostettiin. Kunnan kehitystä edisti tärkeänä yhteistyötoimijana seurakunta, tunnustusta on annettava myös yhdistystoiminnalle, kerhotyölle, hyvälle naapurustolle ja muille kuntaelämään vaikuttaneille.

Asiat etenivät. Lumivaara oli kuntana ihmisten elämässä, kunnes sen itsenäisyys jäi sodan jalkoihin.

Kun sitten Karjalasta oli jouduttu luovuttamaan sen 3 kaupunkia, 2 kauppala, ja 39 maalaiskuntaa kokonaan sekä 21 pitäjistä suurempia tai pienempiä alueita, niin menetetyt Karjalan kuntien toimintaa lopettamaan koottiin erilliset toimielimet. Kunnan hoitokunta -elin Lumivaarassa aloitti huhtikuussa -40 kunnallislautakunnan jäsenten (7) sekä kunnanvaltuuston ja huoltolautakunnan puheenjohtajien voimin.

Hoitokunnalla oli tilapäisesti kaikki päätös- ja täytäntöönpanovalta. Kun uusilla asuinsijoilla oli päästy pysyväisluonteisiin ratkaisuihin, kunnan hoitokuntien toiminta lopetettiin syyskuussa -48 Valtioneuvoston päätöksellä.

Nämä luovutetun alueen kaikkien kuntien hoitokunnat painattivat joulukuussa

1948 kuntalaisilleen yhteisen tervehdysten, jonka sanoma koskettaa yhä. Tervehdys asettaa karjalaisten tehtäväksi säilyttää kotipitäjien nimet ja vuosisataiset perinteet. Hoitokunnat kirjoittivat "...Uskomme, että kuntiemme toiminnan lakattuakin voimme pitäjaseurojemme kautta olla jatkuvassa yhteistoiminnassa, vaalia kuntiemme perinteitä ja viedä rakkaan kotipitäjämme nimen uusiin aikoihin, tulevien polvien henkiseksi perinnöksi."

Parahin Lumivaara pitäjän yhteisö

Lumivaaralaisten keskuudessa on vaalittu yhteisöllisyyttä. Lumivaarasta on runsaasti julkaisuja, verkkosivuilla pääsee tutustumaan pitäjään, yhteisön historiaa on tallessa jaettavaksi eteenpäin.

Täällä on nähty myös symbolien merkitys yhteisyyden ylläpitäjänä. Ennen sotia vain kaupungeilla ja kauppaloilla saattoi olla vaakuna ja lippu. Mutta sotien jälkeen tilanne muuttui, ja menetetyt Karjalan pitäjille alettiin hankkia muistovaakunoita - nimitys "muisto" siksi, että symboli oli luotu jälkeinpäin, silloin kun kunta oli jo lopettanut toimintansa. Lumivaaralla oli muistovaakuna jo vuonna -70. Matti Rapon suunnittelema uusi versio toteutui vuonna -90. Kymmenen vuotta vaakunan jälkeen Lumivaaralaisyhteisöjä yhdistämään saatiin vaakunan kanssa samanaiheinen lippu. Lipun vihkimisjuhlaa vietettiin Karjalaisilla Kesäjuhlilla Helsingissä 2000.

Lumivaaran henkistä perintöä pitää yllä vahva yhteistyön kulttuuri. Yhteisyyttä heijastaa myös karjalaisen perinnön tärkeä ylläpitäjä, pitäjälehti. Lumivaarasta, Lahdenpohjasta ja Jaakkimasta kerrotaan koko alueen kattavassa pitäjälehdessä, Jaakkiman Sanomissa, jota julkaisee Jaakkiman seudun Perinneyhdistys.

Näissä Lumivaaran pitäjän juhlissa näkyy yhdessä tekemisen kulttuuri. Moni yhdistystoimija on anteliaasti antanut osaamistansa ja aikaansa tapahtumien ja tilaisuuksien sekä muun toiminnan aikaansaamiseksi.

Kiitän Lumivaara-Seuraa ja Jalasjärven Karjalaisseuraa tämän juhlan järjestelyistä. Kiitän jokaista lumivaaralaisyhteisöä panoksesta lumivaaralaisen kulttuurin ja perinteen säilyttämiseksi ja edelleen siirtämiseksi. - Kiitos Lumivaara-Seura, Etelä-Suomen Lumivaaralaiset, Lumivaara-perinneyhdistys, Lumivaara Museo sekä noin vuosi sitten toimintansa lopettanut Lumi Säätio ja te kaikki lumivaaralaistoimijat.

Karjalaisuus iloineen ja evakkouden kipeytenä elävät tunnustettuna osana suomalaisuutta. Olkaamme ylpeitä juuristamme. Antakaamme aina arvo edellisten sukupolvien työlle.

Karjalan Liiton ja Pitäjähdistysten Liiton puolesta tervehdin Lumivaara-juhlaa. Toivotan yhdessä näiden kanssa teille kaikille läheisyyttä, iloa ja sydämen valoa syksyynne.

Hyvää juhlapäivää!